

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Ціннісні компетенції фахівця»

Ступінь освіти	<u>Бакалавр</u>
Освітня програма	<u>Філософія</u>
Тривалість викладання заняття:	<u>5-6 чверті</u>
лекції:	<u>2 години на тиждень</u>
практичні роботи:	<u>2 година на тиждень</u>
Кількість кредитів ЄКТС	<u>6 (180 годин)</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2449>
Кафедра, що викладає Філософії і педагогіки

Викладач:

Піщанська Вікторія Миколаївна
Професор кафедри філософії і педагогіки
Доктор культурології

E-mail: Pishchanska.V.M@nmu.one

Консультації: згідно індивідуальному графіку;
лекції та практичні заняття проводяться
відповідно до розкладу.

Викладач:

Хміль Тетяна Володимирівна
Доцент кафедри філософії і педагогіки
Кандидат філософських наук, доцент

E-mail: khmil.t.v@nmu.one

Консультації: згідно індивідуальному
графіку.
лекції та практичні заняття проводяться
відповідно до розкладу.

1. Анотація до курсу

Ціннісні компетенції фахівця – обов'язкова дисципліна навчального плану підготовки бакалаврів усіх спеціальностей.

Дисципліна складається з двох змістовних модулів. Перший модуль «Культура в соціальному вимірі людини» присвячена опануванню проблем культури як фундаментального простору здійснення буття людини. Другий модуль «Критичне мислення» присвячений опануванню філософського досвіду людства як ціннісної основи формування свідомості сучасного фахівця. Через знання щодо основ культур й філософії формуються ціннісні компетенції, які забезпечують світоглядну, комунікативну, етичну та естетичну основу сучасної особистості.

Модуль 1 розглядає питання цінностей та сутності культури і цивілізації, їх ролі в житті людини і суспільства, основні етапи та тенденції розвитку світової та української культури, соціокультурні трансформації в сучасному глобалізованому світі та шляхи вирішення сучасних проблем в культурі.

Модуль 2 розглядає процес виникнення й розвитку філософського світогляду, який є необхідною частиною сучасної культури. Увага присвячується, зокрема, таким питанням: що таке світогляд, його сутність, структура, які існують його історичні типи, основні риси цих типів, специфіка й розвиток філософського світогляду. Необхідним елементом структури світогляду є цінності, які з появою філософського типу світогляду стають предметом філософського осмислення. Вивчення цієї частини курсу може допомогти молодому фахівцю в формуванні власної життєвої позиції, заснованої на осмисленій системі цінностей. Набуті при вивченні цього курсу знання дають успішно здійснювати комунікацію в сфері політики.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни - формування загальних компетенцій відповідно до соціокультурних вимог професійної діяльності фахівця.

Завдання курсу:

Ознайомлення із світоглядними основами культурних епох та еволюційного розвитку соціокультурних принципів побудови суспільства

Усвідомлення цінностей культурного досвіду людства та його проявів в сфері науки, освіти, мистецтва, моралі.

Ознайомлення із історико-філософськими закономірностями формування критичного мислення на підставі фундаментальних основ європейської філософії.

Опанування фундаментальних основ філософської методології як інструменту професійної діяльності та об'єктивного обґрунтування філософських поглядів

Оволодіння стратегіями ефективної комунікації та морально-етичними нормами побудови професійної діяльності

3. Результати навчання

Вміти аналізувати та систематизувати культурні явища та феномени, як можливість генерувати нові ідеї

Вміти використовувати культурний досвід людства при виборі найбільш оптимальної моделі поведінки у повсякденному житті та професійній діяльності

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства

Спираючись на фундаментальні філософські знання, бути здатним чітко усвідомлювати свої мотиви професійної діяльності та об'єктивні обґрунтування світоглядних поглядів

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі теоретичної здобутків європейської філософії

Вміння критично оцінювати інформацію та формувати об'єктивну аналітичну позицію на підставі володіння основами теоретичної та практичної філософії

Вміти використовувати наукову методологію при аналізі явищ соціокультурної реальності

Володіти стратегіями вирішення конфліктних ситуацій в повсякденному житті та професійній діяльності

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
МОДУЛЬ №1. КУЛЬТУРА В СОЦІАЛЬНОМУ ВИМІРІ ЛЮДИНИ
1.Культура в житті людини і суспільства
1. Феномен культури, її сутність і роль у житті соціуму 2. Суб'єкт і об'єкт культури. Людина як творець інтелектуального продукту та штучного середовища. Форми духовної культури 3. Співвідношення понять «культура» і «цивілізація»: 4. Історична типологія культури
2-3.Основні етапи розвитку світової культури
1.Соціокультурна динаміка 2.Культура давніх цивілізацій Сходу 3.Феномен античної культури 4. Шляхи розвитку європейської культури від Середньовіччя до індустріальної доби
4-5.Українська культура у світовому контексті
1. Особливості розвитку української культури 2. Дискусії щодо витоків української культури 3. Давні культури на теренах України 4. Культура Русі та українського козацького бароко як «золоті етапи» вітчизняної культури 4. Класики української літератури, музики, образотворчого мистецтва (19-поч. 20 ст.)
6. Основні тенденції розвитку сучасної європейської та української культури

1. «Присмерк Європи» О. Шпенглера та спроби подолати цивілізаційну кризу; комуністична та фашистська альтернатива, «суспільство загального щастя» та його криза на початку 21 ст.
2. Глобалізаційні процеси та соціокультурні трансформації
3. Постмодернізм. Масова та елітарна культура. Субкультури

МОДУЛЬ 2. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

7. Генеза та розвиток мислення (у дзеркалі розвитку культури)

1. Некритичні та критичні стилі мислення: Від міфу до логосу
2. Філософія як специфічна форма осягнення дійсності
3. Міфологія і філософія досократичного періоду
4. Роль софістів і Сократа в становленні критичного мислення
Метод пошуку істини Сократа як шлях утворення поняття.
5. Метод пізнання Аристотеля. Заснування логіки як науки.
6. Античний скептицизм як критика догматизму. Наукові тенденції еллінізму

8. Розвиток європейської культури мислення в добу Середньовіччя та Відродження

1. Теологічний характер середньовічної філософії як невід'ємна частина уявлень про духовну складову людини
2. Розвиток моральної проблематики в середньовічній патристиці
3. Раціональний підхід до вирішення теологічних проблем в середньовічній схоластиці
5. Середньовічні погляди на пізнання світу, вчення про двоїсту істину
6. Зв'язок антропоцентричних уявлень доби Відродження з розвитком європейської науки і мистецтва
7. Ренесансний неоплатонізм та натурфілософія як підґрунтя формування наукової методології.

9. Філософія Нового часу як квінтесенція Західна раціоналістична традиція в Європейській філософії XVII-XIX ст.

1. Наука як головна цінність та засіб діяльності новоєвропейської культури: Емпіризм Ф. Бекона, становлення індуктивної логіки. Скептицизм Д. Юма. Сенсуалізм і філософія Дж. Берклі; Р. Декарт та «Картезіанський» спосіб мислення в контексті ньютонівської механістичної наукової парадигми світосприйняття
2. Формування сучасного образу загальнолюдських цінностей в філософії Французького Просвітництва
3. Німецька ідеалістична філософія як синтез новоєвропейських аксіологічних та гносеологічних уявлень
Докритичний і критичний періоди творчості І. Канта; Критика філософії І. Канта Гегелем; Гегелівська діалектика

10. Людина та соціум як актуальна проблема в некласичній та постнекласичній філософії

1. Феномен нового лідерства в порівнянні із адміністративним та менеджерськими підходами
2. Індивідуальне та особистісне в побудові міжкорпоративних відносин.
3. Свобода та відповідальність у побудові ділових відносин
4. Психологічні аспекти успішної комунікації
5. Принципи академічної доброчесності

11. Українська філософія як відображення самобутності української ментальної культури та її зв'язок з європейською філософською традицією

1. Міфо-релігійні уявлення східних слов'ян.
2. Філософська думка Київської доби.
3. Специфічні риси українського світогляду та філософських вчень
4. Розвиток філософії у Києво-Могилянській академії.
5. Філософія Григорія Сковороди.

6. Філософія Панфіла Юркевича
7. Філософські погляди Т.Г. Шевченка

Новітня українська філософія

12. Соціально-психологічні аспекти корпоративної діяльності

1. Феномен нового лідерства в порівнянні із адміністративним та менеджерськими підходами
2. Індивідуальне та особистісне в побудові міжкорпоративних відносин.
3. Свобода та відповідальність у побудові ділових відносин
4. Психологічні аспекти успішної комунікації
5. Принципи академічної доброчесності

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Модуль 1

- 1. Культура як соціальне явище. Форми духовної культури**
  1. Міф і релігія– історичні форми культурної свідомості
  2. Мистецтво, його специфіка, види та значення в житті людини
  3. Ідеологія і культура. Мистецтво на службі режиму
  4. Наука як форма культури. Науково-технічний прогрес і культура
  5. Університетська освіта. Історія освіти в Русі-Україні. Становлення вищої освіти в Україні: Острозька та Києво-Могилянська академія
  6. Роль національної мови в розвитку культури. Українська мова як історична категорія: процеси русифікації, мовна політика на сучасному етапі

- 2. Українська культура на шляху до суверенності**
  1. Шляхи розвитку української культури в 20 ст.
  2. Процеси декомунізації та становлення національної самосвідомості в українській культурі періоду незалежності
  3. Визначні події, імена в полі сучасної української культури
  4. Україна в діалозі культур сучасного світу. Кримськотатарська культура
  5. Видатні діячі культури української діаспори

- 3. Художня культура 20 ст.: модернізм і постмодернізм**
  1. Криза ідей Просвітництва та нові тенденції в художній культурі кін. 19-20 ст.
  2. Стил модерн та нові напрямки модернізму
  3. Авангардні течії в європейському та українському мистецтві
  4. Постмодернізм як новий етап світової культури і мистецтва

Модуль 2

- 4. Аксіологічний аспект критичного мислення**
  1. Аксіологія як вчення про цінності
  2. Принципи та обґрунтування цінностей в ракурсі історії філософії
  3. Ціннісні орієнтири людини в сучасному світі
  4. Футуристичні перспективи ціннісного становлення людини та суспільства

- 5. Етичний аспект критичного мислення**
  1. Сутність поняття етика
  2. Історико-філософський простір етичної проблематики
  3. Сучасні виміри етики: етика долженствования, етика ненасильства, етика всеприйняття
  4. Професійна та корпоративна етика

6. Морально-ціннісні основи соціокультурної комунікації

1. Моральні цінності як елементи духовної культури. Культура міжособистісних взаємовідносин: соціальний, психологічний, моральний аспект
2. Уявлення про загальнолюдські цінності та загальнолюдські компоненти моралі. Проблема добра і зла.
3. Свобода та відповідальність особистості в суспільстві
4. Уявлення про соціальні інститути. Держава як визначальний соціальний інститут. Роль держави в умовах тоталітаризму та демократії

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Для навчання необхідно мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.
Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.
Використання MSTeams (<https://teams.microsoft.com/>)

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складає не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні	
30	70	30	100

Підсумкове оцінювання (якщо студент набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Диференційований залік відбувається у письмовій формі, складається з 20 тестових запитань, 1 відкритого запитання. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 4 бали. Правильна відповідь на відкрите запитання оцінюється у 20 балів. Відкриті запитання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями. Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100
--	--

6.3 Критерії оцінювання теоретичної частини (разом 30 балів).

Теоретична частина оцінюється за результатами опитування, яке містить 3 питання, кожне з яких оцінюється 10 балів

У разі використання технології дистанційної освіти усне опитування за темами контрольної роботи може проводитися усно з використанням інструментів Office 365 та Zoom.

Правильна відповідь **кожного питання** оцінюється 10 балами, а саме:

- **9-10 балів** – відповідь правильна, точна;
- **7-8 балів** – відповідь правильна, складає 80%;
- **5-6 балів** – відповідь не повна, складає 50%;
- **4-2 бали** – відповідь складає 20-40%;
- **1 бал** – відповідь неправильна повністю;
- **0 балів** – відповіді немає.

6.4 Критерії оцінювання практичної частини (разом 70 балів)

Практична робота передбачає виконання індивідуального завдання (1 завдання) та опанування тем практичних занять (6 тем). Правильна відповідь, або виконане індивідуальне завдання оцінюється максимально 10 балів за означеним вище критерієм. В індивідуальній роботі передбачено оцінювання елементів дослідницьких підходів (аналізу, синтезу, логічної аргументації, узагальнення, реферування та анотування першоджерел тощо).

Індивідуальні завдання оцінюються експертно, спираючись на компетентнісні характеристики, визначені НРК для бакалаврського рівня вищої освіти.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Політика щодо академічної доброчесності регламентується "Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". <http://surl.li/alvis>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація) робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач зобов'язаний у такому випадку видати інше індивідуальне завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Усі письмові запитання до викладача щодо навчальної дисципліни можуть надсилатися на персональну корпоративну електронну пошту, на платформу Teams та на вайбер викладача.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які надано викладачеві для перевірки із порушенням термінів, оцінюються нижчими балами. Перескладання відбувається із дозволу декана у разі поважної причини (наприклад, хвороба).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням, він має право опротестувати виставлену оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти відвідування занять є обов'язковим. Причиною невідвідування занять є хвороба, участь в університетських заходах, навчання за індивідуальним графіком та академічна мобільність, що задокументовано. Про причину відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто або через старосту та самостійно надолужити пропущений матеріал. У разі міжнародної мобільності навчання може відбуватись в он-лайн режимі.

8 Рекомендована література

МОДУЛЬ 1:

Основна

1. Історія української культури / В.А. Качкан, О.Б. Величко, Н.М. Божко та ін., - К.: Медицина, 2021.
2. Культурологія : підручник / Семен Абрамович, Марія Чікарькова.– Видання 3-тє, переробл. та доповн. – К. : Видавничий дім «КОНДОР», 2018. — 452 с.
3. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – 2-ге вид., допов. – Київ : АртЕк, 2017. – 730 с.
4. Шабанова Ю.О. Філософія культури. – Д.:Ліра, 2019. – 240 с.

Додаткова

1. Культурологія. / Під редакцію А. Конверського. - К.: Фоліо, 2013
2. Культурологія. Українська та зарубіжна культура / Ред. М. Заковича. К., 2013.
3. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ПіЕНД ім. І.Ф. Кураса, 2015. – 496 с.
4. Шабанова Ю.О., Тарасова Н.Ю., Дичковська О.Я. Історія української культури: навч. посіб. для студ. усіх спец. денної та заочної форм навчання. Д.: НГУ, 2012.

МОДУЛЬ 2:

Основна

1. Данильян О.Г. Дзьобань О.П. Філософія. – Харків: Право, 2019 р.
2. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х. : НТУ «ХП», 2018.
3. Громов В.Є., Тарасова Н.Ю. Історія філософії в питаннях і відповідях. Навч. посібник. Дн., НГУ, 2016.

4. Петрушенко, В.Л. Філософія. Вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії [Текст] : навч. посіб. / Віктор Петрушенко ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - 2-ге вид., випр. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. - 594 с.
4. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: Проблема людини та її меж. – Київ КНТ 2016. — 396 с.

МОДУЛЬ 2:

Додаткова

2. Лузан А.О. Вступ до філософії: навч. посіб. – Краматорськ, ДДМА, 2012 – 136 с.
- Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф.
3. Філософія: підруч. для студентів ВНЗ / [Л. Г. Дротянко та ін.] ; за ред. Л. Г. Дротянко, В. І. Онопрієнка, О. А. Матюхіної ; Нац. авіац. ун-т. - Київ : НАУ, 2014. - 718 с.
4. Шабанова Ю.О., Яременко І.А., Тарасова Н.Ю. Історія філософії: сучасні комунікативні вчення. Навч. посібник. Дн., НГУ, 2012.
5. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за ред. М. Ф. Шмиголя]. – К.: Центр учбової літератури, 2017 – 412 с.